

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 2 1 3 A 1 0 1 1 1

ZIMSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Torek, 1. februar 2022 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 22 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

P 2 1 3 A 1 0 1 1 1 0 3

Priloga k izpitni poli 1

Prostovoljci med nami

Želim nekaj vrniti temu planetu

Larisa Daugul, 6. oktober 2018

"Podnebne spremembe najbolj občutimo prebivalci mest," je jasna Anastazija Zajec. Greenpeaceova prostovoljka obiskovalce Ljubljane popelje po mestu, ki se zaradi podnebnih sprememb že pregreva.

"Kako se globalno segrevanje vidi pri nas? Lep primer je figa, ki v Ljubljani najverjetneje ne bi uspevala, če se ozračje ne bi segrevalo," pove Anastazija Zajec, 19-letna prostovoljka, ki prebivalce in obiskovalce vodi po poteh podnebnih sprememb glavnega mesta. Greenpeace je namreč s prostovoljci leta 2016 zasnoval projekt *Sprehodi*, s katerim želi prebivalce Ljubljane in Maribora opozoriti na resnost segrevanja ozračja.

Anastazija Zajec je postala študentka medicine, prostovoljka pri Greenpeaceu pa je že tri leta.
Foto: MMC RTV SLO/Maja Ikanović

Bodo poletja toplejša za 3 ali 8 stopinj?

"Dejstvo je, da se Slovenija segreva. V prihodnjih letih se bodo poletja segrevala od tri do osem stopinj. Kje na tej lestvici bomo mi, je odvisno od tega, kako hitro bomo opuščali fosilna goriva," pred Termoelektrarno in toplarno Ljubljana pove Anastazija. "Kadar se pogovarjamo o porabi fosilnih goriv v Sloveniji, se po navadi sklicujemo na Termoelektrarno Šoštanj, na ljubljansko termoelektrarno pa velikokrat pozabimo, čeprav je le štirikrat manjša od TEŠ-a. V obeh se kuri premog, ki je izmed vseh fosilnih goriv najbolj umazan, saj v ozračje spušča največ CO₂ na enoto goriva," doda s koščkom premoga v rokah. Prepričana je, da je prihodnost v sončni in vetrni energiji. Tu imajo največje možnosti manjši uporabniki energije, kot so stanovanjski bloki, hoteli, vrtci, šole, ki bi lahko na svoje strehe dali sončne panele in tako ustvarili mrežo lokalnih proizvajalcev in porabnikov energije.

Mesto ponoči za 12 stopinj toplejše od podeželja

"Število dni, ko se temperatura dvigne nad 30 stopinj, narašča, število dni s temperaturo pod 0 stopinj pa upada," pove Anastazija na ogromni ploščadi Trga republike v središču Ljubljane, kjer udeleženci sprehoda poleti sami občutijo puhtenje vročine od pregrelih tlakovcev. Največ posledic segrevanja ozračja čutijo prav prebivalci mest. Na velikih betonskih površinah, kjer je zgoščena infrastruktura, se toplota čez dan akumulira, ponoči pa se tam ne shladi.

Drevesa znižujejo stres in krvni tlak

Strateško postavljena drevesa lahko v mestu temperaturo znižajo za 2 do 8 stopinj. Zato so urbani gozdovi zelo pomemben del vsakega mesta. "Drevesa namreč blažijo onesnaženje in hrup, preživljanje časa v gozdovih zvišuje raven energije, zvišuje raven psihičnega in fizičnega zdravja, hkrati pa znižuje stres in krvni tlak," pojasni mlada prostovoljka pod krošnjami v ljubljanskem Tivoliju, kjer je poleti za nekaj stopinj hladneje kot na Trgu republike.

"Želim nekaj vrniti temu planetu"

H Greenpeaceu je Anastazijo pred tremi leti pripeljala prijateljica. Najprej ni bila prepričana, da ji bo všeč. "Ostala pa sem, ker želim temu planetu, ki mi je dal toliko spominov in veselja, nekaj vrniti," doda Anastazija, ki je z odliko opravila mednarodno maturo. Priprave so bile zahtevne in v Greenpeaceovi pisarni so ji pomagali tako, da so ji odstopili mizo za učenje. Letos je začela študirati medicino. Z Greenpeaceom, ki ima trenutno približno 25 dejavnih prostovoljcev, namerava sodelovati tudi v prihodnje.

(Prirejeno po: <https://www.rtv slo.si/slovenija/prostovoljci-med-nami/prava-prostovoljka-zelim-nekaj-urniti-temu-planetu-ki-mi-je-dal-toliko-veselja/467948>. Pridobljeno: 7. 4. 2019.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Ustrezno dopolnite povedi.

Izhodiščno besedilo, ki ga je napisala _____, je bilo objavljeno dne _____. Fotografijo zanj je prispevala _____
_____. Ta nebesedna prvina bralcem omogoča, da _____
_____.

(2 točki)

2. V vsaki vrstici podčrtajte pravilni odgovor ob poševnicah.

Izhodiščno besedilo je publicistično / poljudnoznanstveno / strokovno.

Objavljeno je bilo v časopisu / v knjigi / na spletu.

(1 točka)

3. Ali je izhodiščno besedilo intervju? Obkrožite pravilni odgovor in ga utemeljite v povedi/povedih.

DA NE

Utemeljitev: _____

(2 točki)

4. Rešite nalogo o socialnih jezikovnih zvrsteh.

- 4.1. V kateri socialni jezikovni zvrsti je napisano izhodiščno besedilo?

- A v knjižnem pogovornem jeziku
- B v knjižnem zbornem jeziku
- C v pokrajinskem pogovornem jeziku

(1)

- 4.2. V katerem govornem položaju ni treba uporabljati knjižnega zbornega jezika? Obkrožite črki pred pravilnima odgovoroma.

- A prispevek o Anastaziji Zajec v lokalnem časopisu
- B klepet z njo med sprehodom po mestu
- C uradna zahvala za obisk na šoli
- Č priprave na okroglo mizo o podnebnih spremembah
- D govorni nastop o prostovoljcih med nami

(1)
(2 točki)

5. Kako je naslov rubrike povezan s temo besedila? Odgovorite v povedi/povedih.

(2 točki)

6. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Fosilna goriva so med največjimi onesnaževalci okolja v Sloveniji.	DA	NE
V prihodnje lahko pričakujemo dvig poletne temperature za najmanj 3 °C.	DA	NE
Mesta so poleti toplejša zaradi zgoščene infrastrukture.	DA	NE
Anastazija je že kot osnovnošolka sodelovala z Greenpeaceom.	DA	NE
V okviru projekta <i>Sprehodi</i> Anastazija vodi obiskovalce po Ljubljani in Mariboru.	DA	NE
Anastazija je h Greenpeaceu pripeljala tudi svojo prijateljico.	DA	NE

(3 točke)

7. Odgovorite na vprašanja o projektu *Sprehodi*.

Kdo je projekt zasnoval? _____

Kje se izvaja? _____

Zakaj prav tam? _____

Kaj je namen projekta? _____

(2 točki)

8. V izhodiščnem besedilu so omenjene tri lokacije, na katerih se Anastazija Zajec ustavi med sprehodom po Ljubljani. Napišite jih v preglednico in navedite razlog, zakaj se ustavi prav tam.

Lokacija	Razlog

(3 točke)

9. Kako urbani gozdovi učinkujejo na človeka?

— _____
— _____
— _____

(2 točki)

10. Anastazija pravi, da bi planetu, na katerem živi, rada nekaj vrnila. V povedi/povedih razložite, kaj je tisto, kar vrača planetu.

(2 točki)

11. Ali bi se tudi sami kot prostovoljci pridružili Greenpeaceu? Svoj odgovor utemeljite v povedi/povedih.

(2 točki)

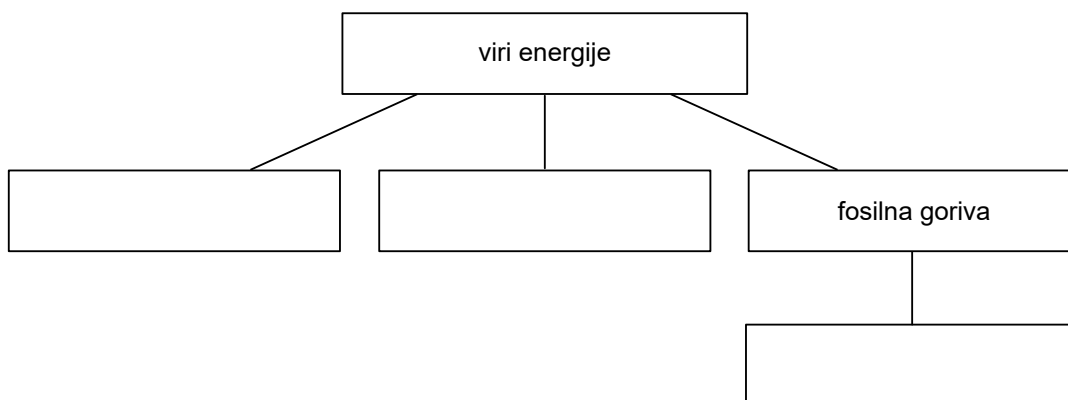
12. Preberite 3. odstavek (Bodo poletja toplejša ...) in rešite nalogo.

12.1. Kako bi lahko po Anastazijinem mnenju šole pripomogle k zmanjšanju onesnaževanja?

(1)

12.2. V prazne okvirčke vpišite ustrezne podpomenke. Pomagajte si s 3. odstavkom.

(2)
(3 točke)

13. Preberite slovarska sestavka in rešite nalogo.

Prvi slovarski sestavek	Drugi slovarski sestavek
<p>globálen -lna -o prid. (â) publ. 1. <i>celoten, skupen</i>: globalni prejemki; globalna površina gozdov; globalno zvišanje mezd / globalne raziskave problema <i>ki obravnavajo problem v celoti, brez podrobnosti</i> / napisal je globalno in zelo ostro kritiko 2. <i>približno podan, okviren, splošen</i>: razpolagamo samo z globalnimi podatki; globalen program ekonomskega razvoja 3. <i>nanašajoč se na vso zemljo, ves svet</i>: sistem globalne televizije / globalna raketa <i>raketa, ki lahko doseže poljubno točko zemeljske površine</i> ♦ soc. globalna družba <i>bolj ali manj razlikujoča se politična, gospodarska in kulturna celota človeštva, zlasti v okviru državne tvorbe</i>; šol. globalni pouk <i>pouk, ki ni razdeljen po predmetih, celostni pouk</i>; globalna metoda <i>metoda pri pouku branja, po kateri se izhaja iz besed in stavkov, ne iz zlogov, celostna metoda</i></p>	<p>globâlen -lna prid. 'celoten, vse obsegajoč, svetoven' (20. stol.). Tujka, prevzeta in prilagojena prek nem. <i>global</i> iz frc. <i>global</i> v enakih pomenih, kar je izpeljano iz frc. <i>globe</i> 'zemeljska krogla', to pa je izposojeno iz lat. <i>globus</i> 'krogla'.</p>

13.1. Kateri podatki prevladujejo v slovarskih sestavkih? Na vsako črtico napišite ustrezno številko iz desnega stolpca.

_____ Prvi slovarski sestavek
 _____ Drugi slovarski sestavek

Prevladujejo podatki o:

- 1 izgovoru besede.
- 2 pomenu besede.
- 3 rabi besede v frazemih.
- 4 izvoru besede.
- 5 tujejezičnih ustreznih.

(1)

13.2. Kaj pomeni besedna zveza *globalno segrevanje*? Pomagajte si s slovarskim sestavkom.

(1)

13.3. Obkrožite DA, če je trditev pravilna, ali NE, če ni.

Beseda *globalen*

je pregibna.	DA	NE
je enopomenka.	DA	NE
se lahko uporablja v terminih.	DA	NE
je prevzeta.	DA	NE

(2)
(4 točke)

14. V vsaki dvojici besed obkrožite tisto, v kateri je podčrtano pravilno mesto naglasa. Besedi določite tudi besedno vrsto.

V mestih je p o l e t i / p o l e t j i bolj vroče kot na podeželju.

Besedna vrsta: _____

Greje nas t o p l o / t o p l o sonce.

Besedna vrsta: _____

(3 točke)

15. Osebnim glagolskim oblikam v posameznih stavkih določite glagolski čas.

Najprej ni bila prepričana, _____

da ji bo všeč. _____

Z Greenpeaceom namerava sodelovati tudi v prihodnje. _____

(2 točki)

16. Anastazija Zajec bi obiskovalce lahko nagovorila tudi v velelniku. Glagole v oklepajih postavite v velelnik, in sicer v 2. osebi množine.

Ne _____ (uporabljati) fosilnih goriv in ne _____

(kuriti) s premogom. Na strehe _____ (dati) sončne panele. V vročih dneh

_____ (iti) v gozd.

(2 točki)

17. Na črte vstavite ustrezne podredne veznike, tako da bodo povedi v skladu z izhodiščnim besedilom.

V termoelektrarnah še vedno kurimo premog, _____ ta v ozračje spušča največ CO₂.

Okolje, v katerem bivamo, bo čistejše, _____ čim prej opustimo rabo fosilnih goriv.

Podnebne spremembe najbolj čutijo prebivalci mest, _____ se tam ponoči ne shladi.

Anastazija Zajec je delala kot prostovoljka, _____ se je pripravljala na maturo.

(2 točki)

18. V povedi podčrtajte stavčne člene.

Podnebne spremembe najbolj občutimo prebivalci mest.

(2 točki)

19. Rešite nalogo o navezovanju.

H Greenpeaceu je Anastazijo pred tremi leti pripeljala prijateljica. Najprej ni bila prepričana, da (ji) bo všeč.

- 19.1. Na kateri podatek iz prve povedi se navezuje obkrožena beseda?

_____ (1)

- 19.2. Obkrožena beseda je:

- A predlog
- B veznik
- C zaimek
- Č členek

(1)
(2 točki)

20. Preberite poved in rešite nalogo.

"Ostala pa sem, ker želim temu planetu nekaj vrniti," doda Anastazija.

- 20.1. Katera oblika poročanega govora je uporabljena v povedi? Podčrtajte pravilno rešitev.

V povedi je uporabljen premi govor / odvisni govor.

(1)

20.2. Poved pretvorite v drugo obliko poročanega govora.

Anastazija doda, _____

(2)
(3 točke)

21. V vsaki vrstici podčrtajte pravopisno pravilno rešitev.

Anastazija Zajec je Greenpeaceova / greenpeaceova prostovoljka.

Mlada greenpeaceovka / Greenpeaceovka je začela študirati medicino.

Mladi se pogosto navdušujejo nad greenpeaceovskimi / Greenpeaceovskimi idejami.

(2 točki)

22. Napišite **poročilo**.

Zamislite si, da ste Matej/Mateja Krajnc, dijak/dijakinja Srednje poklicne in tehniške šole Murska Sobota. V okviru raziskovalnega projekta Ni planeta B ste bili na ekskurziji v Ljubljani. Po mestu ste se sprehodili s prostovoljko Anastazijo Zajec, ki vam je predstavila posledice podnebnih sprememb v naši prestolnici. Za šolski časopis napišite poročilo. Pomagajte si z izhodiščnim besedilom, dodajte pa še kakšno zanimivo izkušnjo. Vaše besedilo naj obsega najmanj 100 besed. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

